

**DEDE KORKUT'TA
TÜRK DESTANLARI
VE
HALK HİKÂYESLERİNDE
"OĞUZ UYKUSU"***

Dr. Doğan KAYA

Dede Korkut Kitabındaki, Kanturalı boyunda şöyle bir ifade vardır: "O zamanda Oğuz yiğitlerine ne kaza gelse uykudan gelirdi." İster istemez bu söz bizi, konu ile ilgili olarak, destanlarda ve halk hikâyelerinde uykuya dalma motifinin yer alıp almadığı düşüncesine götürmektedir. Acaba, Türk kültüründe kahramanın uyuya kalması ve bunun sonrasında başına neler gelmektedir ve boyutları nelerdir? Yapı, muhteva ve fonksiyonları itibariyle Türk halk edebiyatında oldukça önemli gördüğümüz anlatım türleri (mitoloji, masal, destan, halk hikâyesi, efsane ve menkıbe) içinde uykuya dalma motifi ne ölçüde yer almaktadır ve hangi cepheleri ile karşımıza çıkmaktadır? Bu başlı başına bir tez olabilecek uyuya kalma motifini biraz sınırlandırıp bazı destan ve halk hikâyeleri içinde tespit etmeye çalıştık. Çalışmalarımız sırasında gördük ki Oğuz uykusu / uyuyakalma / uykuya yatma konusu üzerinde çalışılması ve bilim âlemine duyurulması gereken bir konudur.

Anahtar kelimeler: Dede Korkut, Destan, Halk Hikâyesi, uyuya kalm

"Oğuz sleep" in Dede Korkut, Turkish Epics and Folk Stories"

In story of Kanturalı in Dede Korkut book, there is an expression: "At those times, whichever accident occurs on Oğuz men, the reason was the sleep." Necessarily, it is thought whether there is sleeping or drifting off motif in Turkish epics and folk stories. What and which way does come over to the hero in Turkish culture when and after he drifts off? Within oral genres (mythology, fairy tale, epic, folk story, legend and saga), which have so significant role in Turkish folk literature in terms of both structure, content and function, in what extent drifting off motif is seen and with which ways does it occur? Due to the fact that drifting off motif can be the subject of a thesis, it has been limited and determined in a few epics and folk stories in this study. As one of the results of

* III. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kongresi Dede Korkut ve Türk Dünyası Sempozyumu, Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Çeşme- İzmir, 19-23 Ekim 2015. (Bildiri olarak sunulmuştur.

the study it can be said that Oğuz sleep / sleeping / drifting off is an important subject on which should be studied.

Keywords: Dede Korkut, Epic, Folk Story, sleeping

...

Dede Korkut Kitabındaki, Kanturalı boyunda şöyle bir ifade vardır: “O zamanda Oğuz yiğitlerine ne kaza gelse uykudan gelirdi.” İster istemez bu söz bizi, konu ile ilgili olarak, destanlarda ve halk hikâyelerinde uykuya dalma motifinin yer alıp almadığı düşüncesine götürmektedir. Acaba, Türk kültüründe kahramanın uyuya kalması ve bunun sonrasında başına neler gelmektedir ve boyutları nelerdir?

Yapı, muhteva ve fonksiyonları itibariyle Türk halk edebiyatında oldukça önemli gördüğümüz anlatım türleri (mitoloji, masal, destan, halk hikâyesi, efsane ve menkıbe) içinde uykuya dalma motifi ne ölçüde yer almaktadır ve hangi cepheleri ile karşımıza çıkmaktadır?

Malum olduğu üzere uyku, “küçük ölüm” olarak nitelendirilmiştir. Bir bakıma uyku bir teslimiyettir. Hele bu Oğuzlardaki gibi yorgunluklar sebebiyle yedi gün sürerse, sonu esarete ve felâketlere yol açabilmiştir. (Büyükcengiz 2014: 32)

Boratav’ın Oğuz Uykusu tabiriyle ilgili olarak şu tespitte bulunmuştur: “Uykunun “küçük ölüm” sayılması eski Oğuz geleneklerinde yaşardı; günlerce sürdüğü için küçük ölüm ve Oğuz yiğitlerinin, çoğu kez, tutsak olmalarına yol açan bu çeşit uykuya “Oğuz uykusu” da derlerdi; bu deyim, “uyuz uykusu” biçiminde bozularak, Anadolu Yörüklerinin masallarına kadar erişmiştir.” (Boratav 1999: 28)

Uygur bilim adamı Alimcan İneyet, bir görüşmemizde, Uygur kültüründe “derin uyku” için “süt uykusu” ifadesinin kullanıldığını, “Oğuz” sözünün bir anlamının da “süt” olduğunu söylemiştir. Nitekim Anadolu’da doğum yapan inek, koyun ve keçinin ilk sütüne “ağz / ağuz / avuz / uğuz” denilir. Bu durumda “Oğuz uykusu” ile “süt uykusu” arasında bir yakınlığın var olduğu da otaya çıkmaktadır.

Biz bu çalışmamızda söz konusu hususları aydınlığa kavuşturmaya çalıştık. Çok kapsamlı bir konu olması hasebiyle bu uyuya kalma motifini biraz sınırlandırıp bazı destan ve halk hikâyeleri içinde tespit etmeye çalıştık. Çünkü Oğuz uykusu / uyuyakalma / uykuya yatma motifiyle ilgili olarak bugüne kadar pek çalışma yapılmadığı için ilk adımın atılması gerekiyordu.

Klasik şairlerimizden Bâlî bir gazelinde şöyle demektedir:

Hab-ı nâz-ı gözünün Bâlî’ye bir şîve mi yâ

Dîde-i baht-ı siyahun “Oğuz uykusu” mudur (Sinan 2004: 181-182)

“Oğuz uykusu” ifadesi, Türk destanlarında ve hikâyelerinde özellikle de Dede Korkut’ta karşımıza çıkan bir sözdür. Anadolu’nun bazı yörelerinde bugün çok derin uyku için “Oğuz uykusu”, “Oğuz uykusuna yatmak” “*Oğuz uykusu mu uyudun?*” gibi sözler kullanılır. Bunun yanında “Türk Milletinin Oğuz uykusu gibi çok güzel uyurum.” kullanımını da karşımıza çıkar. “Oğuz uykusu” kullanımını ile ilgili olarak Pertev Naili Boratav, Gülşen İnci Yılmaz, H. B. Paksoy gibi araştırmacılar da daha önce dikkati çekmişlerdir. (Boratav, 2012: 110)

Nedir bu Oğuz uykusu? Düşmanın, kahramanı uykuda basıp onu ele geçirmesine mukabil destan ve halk hikâyelerimizde Türk kahramanın düşmanı uykuda basmasıyla ilgili tek bir örnek bile göremeyiz. Başta destanlarımızdan Oğuz, Manas, Şu, Köroğlu, Alpamış Han Orba, Ural Batır vs gibi destanlarda, menkıbevi ve destanî eserlerimizde (Hz. Ali’nin Haverzem’in cenkleri, Eba Müslim Horasanî, Muhammed Hanefi, Battal Gazi, Danişmendgazi...) ve halk hikâyelerimizin tamamında kahramanları uyuyan düşmanı basarken göremeyiz. Hatta Hz. Ali, uyumakta olan ejderhaya dahi saldırmamıştır. (Mattei 2004: 42)

Ancak, kimi masal ve hikâyelerde, kahramanın 40 günlük uykuya yatan ejderhanın veya devin bu halini fırsat bilip kaçması yahut gizli hazineyi ele geçirmesi ile karşılaşırız.

Oğuz uykusu bir bakıma batırlık, bahadırılık uykusudur. Kahramanın uykuya alması boşuna değildir. Destan, Dede Korkut’ta, halk hikâyelerinde, Köroğlu kollarında, meddah ve koçakların hikâyelerinde bu motif sık karşımıza çıkar. Aşağıda sıraladığımız eserlerde görüleceği üzere kahramanların uykuya dalması genellikle yorgunluk sonrası vuku bulmaktadır.

Maaday Kara, birgün derin bir uykuya dalınca, sahihsiz kalan hayvanların her biri etrafa yayılır, halkı da aniden ortadan kaybolur. Maaday Kara’nın hanımı Altın Targa, bu durumdan rahatsız olur ve eşini uyandırmaya karar verir. Uykusundan uyanan Maaday-Kara, hemen bahadırılık elbisesini kuşanarak, dört tarafa dağılmış olan halkını ve hayvanlarını toplamak için yola çıkar. (Bekki 2007)

Alp Manaş, Ak Kağan ile savaştayken yorgunluktan uyuyakalır. Düşman onu zincirlerle bağlayıp bir kuyuya atar. Alp Manaş, kuyuda dokuz ay uyur ve uyandığında bağlı olduğunu görünce hayıflanır. (Ergun 1998: 143-151)

Dede Korkut kitabının farklı boylarında da uyuyakalma motifi görülür. *Kanturalı* derin uykuya geçince Selcen Hatun, başına belâ geleceğini tahmin eder. Kan Turalı’nın atının koşumlarını takar, kendisi de giyimini giyip mızrağını eline alıp yüksek bir yere çıkar. (Ergin 1969:149-150)

Uşun Koca Oğlu Segrek boyunda Segrek, düşman elinde olan ağabeyi Eğrek’i kurtarmak için yola düşer. Epey yol aldıktan sonra yorgun düşer, yatıp uyur. Bir casus bunu Tekür’e bildirir. Tekür, Seyrek’in üstüne altmış kâfir gönderir. Atı, Seyrek’i uyandırır. Seyrek altmış kâfiri tepeler, kaleye sokar. Tekrar uykuya dalar. Tekür bu defa da yüz atlı gönderir. Atı, yine Seyrek’i uyandırır. Seyrek yüz kâfiri de tepeler. Tekür, çare olarak. Eğrek’i Segrek’in karşısına çıkarmayı

düşünür. Eğrek, uyumakta olan Seyrek'in kopuzunu alır ve kopuz çalarak onu uyandırır. Karşılıklı söyleşirler. Birbirleri ile kardeş olduklarını anlarlar. (Ergin 1969: 214)

Salur Kazan'ı gözünü uyku bürür, sanki küçücük ölüm tutar ve uyur. Casus gelip bunu, Tekür'e bildirir. Tekür de hemen askerini toplar, bunların üzerine gelir, yirmi beş bey şehit ederler. Kazan'ı da yakalayıp bir arabaya elini ayağını sımsıkı bağlayıp götürürler. (Ergin 1969: 216-230)

Uyuya kalma motifi Köroğlu kollarında da karşımıza çıkar.

Ayvaz'ın Esir Olması kolunda Ayvaz girdiği bahçede kürsülerden birine oturur ve biraz sonra yorgunluktan uyuyakalır. Meğer o bahçe, Dolu Bey'in bahçesidir. Dolu Bey, uzaktan bahçesinde biri olduğunu görür ve adamlarına gidip onu yakalamalarını emreder. Adamlar gelip, Ayvaz'ı uykudayken bağlarlar. (Korkmaz 2003: 273-287)

Durna Teli kolunda Ayvaz, Demircioğlu ve Belli / Benli Ahmet, bir-beş-on beş derken bir saat içinde çok sayıda turna avlarlar. Karınlarını onların etleriyle doyurduktan sonra üçü de derin bir uykuya geçerler. Belli Ahmet ve Demircioğlu Kırat'ın kişnemesi uyanırlar. Uyandıklarında etraflarının askerini sardığını görürler. Demircioğlu Ayvaz'ı uyandırmaya çalışır. Seslenir, silkeler sonuç alamaz. O vakit sazına el atar ve onu deyişle uyandırır. (Tehmasib 2005: 115-137)

İstanbul Seferi kolunda Köroğlu, geceyi uykusuz geçirir. Nigar Hanım'a tenbihte bulunup başını onun dizine koyup derin bir uykuya dalar. Aradan bir az zaman geçer. Kırat ayakları ile yere eşeler. Nigâr onun hareketlerinden düşmanın geldiğini anlar ve Köroğlu'nu uyandırır. (Tehmasib 2005: 24-46)

Uyuya kalma motifi kimi halk hikâyelerinde de görülen bir motiftir.

Elif ile Mahmut hikâyesinde iki yerde görülür. Sihirli küpüne atlayan kadın, Elif ile Mahmut'un bulunduğu sarayın önüne gelir. Avdan dönen Mahmut, kadına acır ve saraya alır. Kadın, Mahmut uykuda iken palasını kuyuya atar ve kızı da alır bir gül bahçesine götürür. Mahmut'un palası kırk gün içinde kınına girmezse, ölecektir. Mahmut'un yarenleri palayı kuyudan çıkarır. Mahmut gider cadıyı öldürür ve sevdiğini alır. (Hikâyet-i Mahmut ile Elif 1909: 17)

Hikâyenin başka bir yerinde de Mahmut, Elif'i, Padişah Ezderhan'ın sarayından kaçıtır. Padişah onların ardından ordu sevk etse de Mahmut orduyu yenmeyi başarır. Yola devam ederken uykuları gelen âşıklar uyumak için dururlar. Konakladıkları bu yerler haramilerin mekânıdır. Bunlar uyurken haramiler gelerek Mahmut'u kuyuya atarlar, kılıcını da alıp Elif'i de haramibaşına götürürler. (Hikâyet-i Mahmut ile Elif 1909: 38)

Şah İsmail hikâyesinde Arabüzengi, Şah İsmail ile Gülizar'ın uyuyup dinlenmeleri gerektiğini söyler. Yorgun olan iki sevgili uyurlar. Arabüzengi onların başında nöbetçi olur. O sırada onların ardına düşen Hint askerleri gelir.

Âşıkları uyandırmaya kıyamayan Arabüzengi, düşmanlarla tek başına savaşır ve askerleri yener. Şah İsmail uyanınca meydanın Hint askerlerinin ölüsü ile dolu olduğunu görür. (Faruk Çolak, 1994)

Güzel Ahmet hikâyesinde yorgunluktan üç gün uyuyakalır. Onu ancak kişneyerek ve yerleri eşerek atı uyandırır. Ahmet, uyandığında yanında kırk atlıyı da bulamaz. (Hekimoğlu 1996: 40-53)

Âşık Şenlik'in tasnif ettiği *Latif Şah* hikâyesinde Lâtif Şah, Esmer Han'la memleketine dönerken yorgunluktan uyuya kalır. Bu sırada tozu dumana katarak düşman askeri gelir. (Kaya 2012: 194-195.

Yakın zamanın destanlarından *Kaçak Nebi*'de de Nebi bir seferinde uyuya kalır. Nebi'nin düşmanlar onun peşindedir. Durumu gören Bozat, sahibini uyandırmaya çalışır. Başı üzerinde kişnemeye, gözünden yaş akıtarak yeri eşmeye başlar ve sonunda Nebi'yi uyandırmaya muvaffak olur. (Nebiyev 1977: 41-86)

Uykuya dalma motifi başka kültürlerde de karşımıza çıkar.

Hint Destanı Romayana'da, kahraman Kumbhakarna günler boyu süren uykuya dalar, uyandığında, acıktığı için karnını doyurup tekrar derin uykuya dalar.

Yunan mitolojisinde Hera, Zeus'u baştan çıkarmak için yanına gider ve onu uyutmayı başarır. Bunu fırsat bilen Poseidon Akaların yardımına gider. (<http://turklive.net/v2/edebiyat/destanlar>)

Gilgamiş, Utnapiştim'den genç kalmanın sırrını öğrenmek ister. O da bunun sırrının denizin diplerinde bulunan bir bitkide olduğunu söyler Gilgamiş otu denizden çıkarır ancak yorgunluktan uyuya kalır. O sırada bir yılan bu otu yutar. (<http://nedir.antoloji.com/gilgamis-destani>)

Uyku efsanesi denildiğinde en önce akla gelen anlatı da Ashab-ı Kehf kıssasıdır. Pek çok kültürde yer alan ve *Yedi Uyurlar* olarak da bilinen bu anlatıya göre hadise Roma İmparatoru Decius zamanında cereyan emiştii. Putperest inancının olduğu devirde Allah'a inanmış 7 kişi (*Yemliha, Mekselina, Mislina, Mernuş, Tebernuş, Şazenuş ve Kefeştetayuş*), baskılar karşısında bir mağaraya saklanmıştı. Yanlarında bir de köpek (Kıtmir) vardır. Mağarada 309 yıl uyuyup, 375 yılında Kral Teodus zamanında uyanmışlardır. (Kaya 2010: 71)

Uyuyakalma motifi, meddah hikâyelerinde de görülür. Sözgelisi *Hikâye-i Şah Sayda*'da Arslan Lala ve Şah Sayda aylarca yolculuk ederler ve sonunda Şah Sayda Kırk Saçlı Muhayyer'in korosunda yorgunluktan uyuyakalır. Arslan Lala, kendilerini oradan kovmak isteyen kişinin kulaklarını kesip eline verir. Şah Sayda uyanınca da olanları ona anlatır. (Öztelli 1979: 87-122)

Örneklerini verdiğimiz bu eserlere göz gezdirdiğimizde şu hususların ortaya çıktığını görürüz:

*Kahraman çok yorulması sonucu derin uykuya dalar.

*Kahramanı eşi (Maaday Kara, Lâtif Şah) yahut atı (Uşun Koca Oğlu Segrek, Köroğlu'nun Durna Teli, Köroğlu'nun İstanbul Seferi, Güzel Ahmet, Kaçak Nebi) uyandırmaya çalışır.

*Uykudan uyandırma bazen saz ile olur. (Uşun Koca Oğlu Segrek, Köroğlu'nun Durna Teli)

*Kahraman uyanınca atını ve silahlarını hazırlayıp düşmanın karşısına dikilir. (Maaday Kara,)

*Kahraman uyurken yanındaki sevgilisi (Kanturalı), eşi (Şah İsmail) veya arkadaşı (Hikâye-i Şah Sayda) onu korur.

*Kahraman uykudayken esir edilir. (Salur Kazan, Ayvaz'ın Esir Olması)

*Kahraman yakalanıp kuyuya atılır. (Elif ile Mahmut)

*Kahramanın silahı elinden alınır. (Elif ile Mahmut)

*Kahraman kendi kendine uyanır. (Alp Manaş)

*Kahraman üç gün (Güzel Ahmet) veya dokuz ay uyur (Alp Manaş)

Her ne kadar uyku beden için zaruri bir ihtiyaçsa da fert ve millet için uyanık olma hali daha önemlidir. Bu bakımdan Hıdrellez'de insanlarımız uyumaktan kaçınırlar. Çünkü kişi o gün uyursa bütün bir yıl uyuyamaz ve işleri iyi gitmez. (Duvarcı 2102: 504)

Sıraladığımız bütün bu hususlar, aslında bizlere verilmek istenen mesajları ihtiva eder.

Bunlarla aslında, gerek ferdin gerekse milletin uyanık olması arzu edilir ve bilhassa dinamik, kararlı, uyanık, şuurla ve temkinli olmalarına işaret edilir. Nitekim Namık Kemal de Hürriyet Kasidesinde;

*Kilâb-ı zulme kaldı gezdiğin nazende sahralar
Uyan ey yâreli şîr-i jeyân bu hâb-ı gafletten*

diyerek gaflet uykusundaki milleti ikaz etme gereği uymuştur.

Efsanelerin, destanların, halk hikâyelerinin, masalların ve diğer anlatı türlerinin aslî vazifeleri de ikaz, ders, tembih, öğüt değil midir? İlim adamından avamdaki ferdine kadar millete düşen vazife de bu anlatı türlerinden yeterince istifade etmek ve onları yaşatmak olmalıdır. Nitekim günümüz âşıklarından Osman Feymanî Türk milletini gaflet uykusundan şu şekilde uyandırmaya çalışır:

*Ne zaman uyanır, şu bizim millet,
Uykudan, anamız ağlayınca mı?
Uyansa da fayda etmez o zaman,
Kanlar oluk oluk çağlayınca mı?*

Yadlar, yakamıza el uzattılar,

"Tut" diye, dikenli dal uzattılar,
Türk'e, Atatürk'e, dil uzattılar,
Al bayrağım, kara ağlayınca mı?

FEYMANÎ kırdılar, olu omuzdan,
Anlayan kalmamış, sözden rumuzdan,
Kızılhaç dağıyla, sol böğrümüzden,
Kızdırıp kızdırıp ağlayınca mı?

Kaynakça:

- AHUNDOV Ehliman (2005). *Azerbaycan Dastanlari Beş Cildde*, Azerbaycan Elmler Akademiyası Neşriyyatı, Bakı, C. III, s. 123-158.
- BEKKI Salahaddin (2007). *Maaday Kara*, Manas Yayıncılık, Elazığ.
- BORATAV Pertev Naili (1999). *100 Soruda Türk Folkloru*, Gerçek Yayınevi, İstanbul.
- BORATAV Pertev Naili (2012). *Türk Mitolojisi Oğuzların- Anadolu*, Azerbaycan ve Türkmenistan Türklerinin Mitolojisi, Bilgesu Yayıncılık, Ankara., s. 110.
- BÜYÜKCENGİZ Aysun (Ekim 2014). "Uyku Folkloru" *ODTÜ'lüler Bülteni*, S. 243,
- Çolak, Faruk (1994). *Şah İsmail Hikâyesi Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma*, Kayseri, (E. Ü. Sos. Bil. Enst. Basılmamış Doktora Tezi).
- DUVARCI Ayşe (2102). "Uyku Folkloru", *Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu (20-22 Ekim 2011) Bildirileri*, Adana, s. 504.
- ERGİN Muharrem (1969). *Dede Korkut Kitabı*, Devlet Kitapları, İstanbul, , s. 149-150.
- ERGUN Metin (1998). *Altay Türklerinin Kahramanlık Destanı Alıp Manaş*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, s. 143-151.
- HEKİMOĞLU Güzide Öztürk (1996). *Kadirli Yöresi Hikâye ve Masalları*, Sivas, , 193 s. 40-53 (Basılmamış Lisans Tezi).
- Hikâyet-i Mahmud ile Elif* (R. 1325 (M. 1909). Raif Efendi Matbaası, İstanbul, 48 s.
- <http://nedir.antoloji.com/gilgamis-destani> (7.7.2015)
- <http://turklive.net/v2/edebiyat/destanlar> (7.7.2015)
- <https://www.facebook.com/pages/%C3%87ok-g%C3%BCzel-uyurum-T%C3%BCrk-Milletinin-O%C4%9Fuz-uykusu-uzuykusu-gibi/203527049692843> (4.6.2015)
- KARA Erdoğan (1995). *Şah İsmail İle Gülizar Hikâyesi (Menakıb-I Şah İsmail İle Gülizar)- İnceleme - Metin Transkripsiyon-Bibliyografya*, İstanbul, (Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Bitirme Tezi).
- KAYA Doğan (2010). *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, AKÇAĞ Yay., Ankara, s. 71.
- KAYA Doğan (2012). *Latif Şah ile Mihriban Sultan Hikâyesi*, Vilâyet Yayınları, Ankara, s. 194-195.

KORKMAZ Kürşat (2003). *Çukurovalı Mehmet Demirci (Koroğlu)'nin Hikâye Anlatıcılığı Üzerine Bir Araştırma*, Elazığ, s. 273-287.

MATTEİ, Jen Louis (2004). *XVIII.-XIX Yüzyıllara Ait Defterlere Göre Hz. Ali Cenknemeleri*, Kitabevi Yay., İstanbul, s. 42.

NEBIYEV Azad, *Azerbaycan Dastanları*, Gençlik Neşriyat, Bakı, 1977, s. 41-86.

ÖZTELLİ Cahit (1979). *İki Meddah Hikâyesi*, Türkoloji Dergisi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yay., C. 8, S. 1, s. 87-122.

PAKSOY H. B. (2012). *Alpamış-Rus Yönetimi Altında Orta Asya Kimliği*, Orta Asya Araştırmalarını Geliştirme Derneği Yay., Ankara, s. 144.

SİNAN Betül (Ekim 2014). *Bâlî Çelebi ve Divanı (2b-35a) -İnceleme-Metin*, İstanbul 2004, s. 181-182 (Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

TEHMASİB Memmedhüseyn(2005). *Azerbaycan Destanları Beş Cildde*, Azerbaycan Elmler Akademiyası Neşriyyatı, C. 4, Bakı, s. 115-137.

YILMAZ Gülşen İnci (2006). *İslâmiyet Öncesi Türk Destanlarının Tarihi Açından Değerlendirilmesi*, Ankara s. 229 (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).